

Sammanträdesdatum
2015-04-28

Dnr 2015/210

§ 117 Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen; svar på remiss från Kulturdepartementet

INLEDNING

Sala kommun har fått möjlighet att lämna synpunkter över remiss avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen - Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde.

Beredning

Bilaga KS 2015/93/1, yttrande

Bilaga KS 2015/93/2, remiss med sammanfattning.

Planchef Lena Steffner föredrar ärendet.

Yrkanden

Hanna Westman (SBÄ) yrkar

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att till Kulturdepartementet yttra sig i enlighet med förvaltningens förslag, Bilaga KS 2015/93/1.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att till Kulturdepartementet yttra sig i enlighet med förvaltningens förslag, Bilaga KS 2015/93/1.

Utdrag
kommunstyrelsen

Justerandes sign



Utdragsbestyrkande



KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Lena Steffner
Chef Planering och utveckling

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2015-04-01	
Diarienum 2015/210	Aktbilaga 3

Svar på remiss från Kulturdepartementet avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Riksantikvarieämbetet
www.raa.se

Farokonventionen - Europarådets ramkonvention om kulturarvets sammhälleliga värde

Sala kommun ställer sig positiva till Farokonventionen och förespråkar att Sverige ska ratificera konventionen. Sala kommun är beredd att verka i konventionens anda.

Bakgrund

Konventionen behandlar frågor rörande vad vi bevarar samt varför och för vem. Konventionen syftar på så vis att nå bortom endast ett fysiskt bevarande av kulturarvet. Då den snarare fokuserar på hur kulturarvet kan hanteras och integreras i pågående samhällsprocesser.

Konventionen har två viktiga utgångspunkter. Den ena handlar om att sätta människan i centrum genom en tydlig koppling till området för mänskliga rättigheter. Varje individ ska tillerkännas rätten att få vara med och uttolka vad kulturarvet kan vara.

Den andra utgångspunkten framhåller de positiva fördelarna med att använda kulturarvet som en resurs. Konventionens sammantagna syfte blir därmed att säkerställa kulturarvets plats i centrum av en ny vision om hållbar utveckling.

Frågan om vem som har tillgång och tolkningsföreträde till olika kulturarv är, enligt Farokonventionen, central utifrån ett demokratiperspektiv.

Farokonventionen har också ett tydligt budskap om att kulturarvet utgör en resurs för ekonomisk utveckling och legitimerar därigenom ett ekonomiserande synsätt rörande kulturarvet.

Kommunstyrelsens förvaltning
Samhällsbyggnadskontoret

Genom att påvisa förekomsten av ekonomiska värden i kulturarvet syftar konventionen till att kunna säkerställa även andra värden som relaterar till kulturmiljöområdet. Kulturarvet anses därigenom kunna fungera som en resurs för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling.

I Farokonventionens inledande del betonas att det är varje individs rätt att vara delaktig i uttolkningen av kulturarvet och att samtidigt respektera andras fri- och rättigheter med hänvisning till artikel 27 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Farokonventionen vidareutvecklar och breddar därmed FN:s stadgande om individens rätt att ta del av kulturlivet. Mer precist handlar Farokonventionen om allas möjlighet att få tillträde till kulturarvet. Denna rättighet ska dock inte förstås som att det går att formulera rättsliga eller kulturella krav på äganderätt till ett visst kulturarv, utan konventionen betonar istället rätten för alla att få vara med och uttolka detsamma. Konventionen öppnar därmed upp för en inriktning med fokus på individen och ett inkluderande synsätt och stödjer därmed ett mångfaldsperspektiv.

Farokonventionen framhåller också, utifrån ett demokratiskt perspektiv, vikten av att det tillhandahålls kvalitativ information om kulturarvet genom digitala tekniker i det framväxande informationsamhället. Det övergripande syftet med digitalisering är därför, enligt konventionen, att säkerställa ett kollektivt minne genom tillgänglighet och spridning av en mångfald av kunskap. Farokonventionens betoning på ett mer aktivt medborgardeltagande i alla typer av kulturarvsprocesser anses garantera ett bredare och mer dynamiskt urval av kulturarv - ett urval som snarare speglar samtiden än dåtiden. Detta urval baserat på medborgarnas värderingar "här och nu" antas också vara eftersträvansvärt för att uppnå social hållbarhet.

Synpunkter

Sala kommun anser att Farokonventionen fyller en funktion i att överbrygga meningsskiljaktigheter mellan olika expertgrupper. Demokratiska samhällsplaneringsprocesser som inhämtar kunskap om medborgarnas värdering av kulturarvet underlättar för andra experter att ta till sig värdet av kulturarvet och visa hänsyn. Dialogen kan annars riskera att fastna i låsta positioner mellan olika expertgrupper.

Effekten på människors välbefinnande vid visad hänsyn till de kulturmiljöer som har ett värde för medborgarna påverkar stämningen i samhället på ett positivt sätt. Detta är en god väg till social hållbarhet och en känsla av gemenskap. Eftersom värdet av kulturarvet utgår från den miljö som finns och används idag innebär värderingen att alla inkluderas som använder de aktuella miljöerna och platserna.



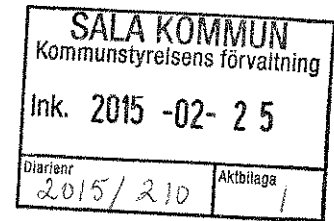
Kulturdepartementet

Enheten för kulturarv

Christina Nylén

Telefon 08-405 13 07

E-post christina.nylen@regeringskansliet.se



**Remiss avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen –
Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde**

Riksantikvarieämbetet har på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna för och konsekvenserna av en eventuell anslutning till Europarådets Farokonvention. Regeringen vill nu ha synpunkter på förslaget inför en eventuell ratificering av Farokonventionen.

Remissinstanser:

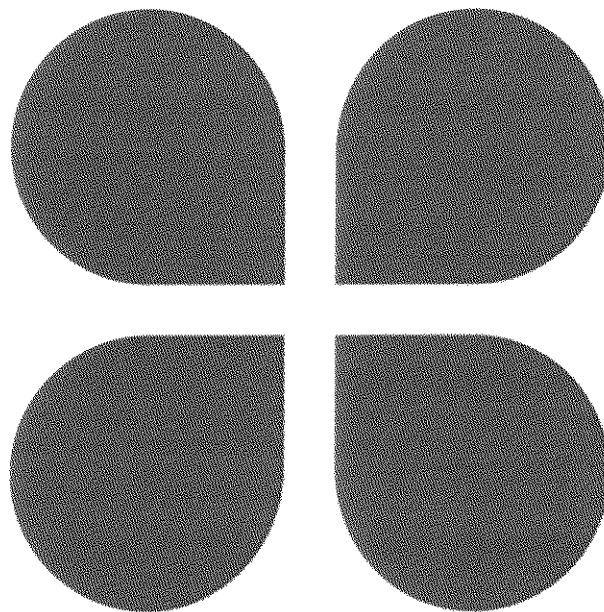
1. Riksrevisionen
2. Svea hovrätt
3. Kammarrätten i Jönköping
4. Justitiekanslern
5. Kammarkollegiet
6. Länsstyrelsen i Stockholms län
7. Länsstyrelsen i Uppsala län
8. Länsstyrelsen i Södermanlands län
9. Länsstyrelsen i Östergötlands län
10. Länsstyrelsen i Jönköpings län
11. Länsstyrelsen i Kronobergs län
12. Länsstyrelsen i Kalmar län
13. Länsstyrelsen i Gotlands län
14. Länsstyrelsen i Blekinge län
15. Länsstyrelsen i Skåne län
16. Länsstyrelsen i Hallands län
17. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
18. Länsstyrelsen i Värmlands län
19. Länsstyrelsen i Örebro län
20. Länsstyrelsen i Västmanlands län
21. Länsstyrelsen i Dalarnas län
22. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
23. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
24. Länsstyrelsen i Jämtlands län

72. Ockelbo kommun
73. Partille kommun
74. Piteå kommun
75. Rättviks kommun
76. Sala kommun
77. Sandvikens kommun
78. Staffanstorps kommun
79. Sundsvalls kommun
80. Sunne kommun
81. Timrå kommun
82. Torsby kommun
83. Vilhelmina kommun
84. Åstorps kommun
85. Gävleborgs läns landsting
86. Jönköpings läns landsting
87. Kronobergs läns landsting
88. Skåne läns landsting
89. Västerbottens läns landsting
90. Örebro läns landsting
91. Gotlands museum
92. Västarvet
93. Västerbottens museum
94. Stiftelsen Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum
95. Företagarna
96. Lantbrukarnas Riksförbund
97. Skogsindustrierna
98. Svenskt Näringsliv
99. Visita – Svensk besöksnäring
100. Svenska kyrkan
101. Judiska Centralrådet i Sverige
102. Svenska Samernas Riksförbund
103. Svenska Tornedalingars Riksförbund
104. Sverigefinländarnas delegation
105. Romano Pasos Research Centre
106. Mångkulturellt centrum
107. Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra)
108. Kungl. Skogs- och lantbruksakademien
109. Arbetslivsmuseernas samarbetsråd
110. Europa Nostra Sverige
111. Friluftsförbundet
112. ICOMOS Sverige
113. Järnvägshistoriska Riksförbundet
114. Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS)
115. Kulturmiljöförbundet
116. Kulturarv utan gränser
117. Motorhistoriska riksförbundet
118. Museibanornas Riksorganisation

SALA KOMMUN	
Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2015 -02- 2 5	
Diarienum 2015 / 210	Aktbilaga 2

Rapport från Riksantikvarieämbetet

Farokonventionen - Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde



Innehåll

Rekommendation.....	1
Sammanfattning.....	3
Del I - Konventionens innehåll och syfte	3
Del II - Konsekvenser vid ratificering	6
1 Inledning.....	11
1:1 Beskrivning och utgångspunkter för regeringsuppdraget.....	11
1:2 Metod och genomförande.....	11
1:3 Material och källor.....	13
1:4 Disposition och läsanvisning.....	14
Del I Konventionens syfte och visioner	17
2 Konventionens tillkomsthistoria och status i Europa	17
2:1 Europarådet – en bakgrund	17
2:2 Farokonventionen – "a policy framework for a new era"	18
2:3 Farokonventionen i relation till andra konventioner på kulturområdet.....	20
2:4 Ramkonvention som verktyg för svensk offentlig kulturmiljöförvaltning	21
3 Kulturarvet som resurs för en socialt hållbar utveckling	25
3:1 Hållbarhetsbegreppet – en vidgad definition.....	25
3:2 Konventionens breddade kulturarvsbegrepp	27
3:3 Kulturarvet som resurs - individnivå.....	28
3:4 Kulturarvet som resurs – samhällelig nivå	30
3:5 Kulturarvet som resurs – europeisk nivå "the common heritage of Europe"	32
4 Kulturarvet som resurs för en ekonomiskt hållbar utveckling	35
4:1 Kulturarvet som ekonomiskt kapital	35
4:2 Kulturarvet som del i en ekonomiskt hållbar utveckling	35
4:3 Hur mäta kulturarvets monetära värde?	37
5 Konventionens perspektiv på rättigheter och skyldigheter	41
5:1 Farokonventionens koppling till mänskliga rättigheter	41
5:2 Farokonventionens anknytning till kulturella rättigheter	42

10:2 Den offentliga kulturmiljöförvaltningens arbete med frågor rörande det civila samhället och övriga samhällsaktörer.....	101
10:3 Konsekvensanalys.....	104
Bilagor.....	107
Bilaga 1: Aktuell status i Europa.....	107
Bilaga 2: Sammanfattning av konventionens artiklar.....	108
Käll- och litteraturförteckning	111
Officiellt tryck.....	111
Tryckta källor och litteratur	112
Internetkällor	120

Rekommendation

Föreliggande rapport har utrett förutsättningar för och konsekvenserna av en anslutning till Farokonventionen. Riksantikvarieämbetet rekommenderar att Sverige ska ratificera Farokonventionen. Riksantikvarieämbetet bedömer att inga författningsmässiga ändringar behöver göras i samband med ratificering.

Skälen till varför Riksantikvarieämbetet rekommenderar en ratificering av Farokonventionen är följande:

Huvuddelen av artiklarna i Farokonventionen behandlar hur kulturarvet kan utgöra en resurs för social- och ekonomisk hållbarhet. Dessa frågor har sedan länge varit centrala för svensk offentlig kulturmiljöförvaltning. Konventionen skulle emellertid ytterligare kunna vitalisera detta arbete, i synnerhet vad gäller att bredda och fördjupa samtalet med det omgivande samhället. Konventionen torde därför kunna betraktas som ett slags "point of departure" för att vidareutveckla frågor som svensk kulturmiljöförvaltning redan arbetar med, men som behöver utvecklas och anpassas för dagens samhällssituation.

Ratificering av Farokonventionen, som är en ramkonvention, handlar inte huvudsakligen om att uppfylla specifika villkor. Det handlar mer om att verka i konventionens anda. Konventionen kräver inte några författningsändringar vid ratificering. Vidare överensstämmer delar av innehållet med hur svensk offentlig kulturmiljöförvaltning har arbetat sedan flera år. Det finns därmed ingenting i konventionen som på ett generellt plan går emot Sveriges hållning i kulturmiljöfrågor. En ratificering, även om Sverige väljer att lägga sig på ett slags miniminivå, kan positivt påverka de länder där en implementeringsprocess kan göra stor skillnad. Samtidigt ger detta även möjlighet för Sverige att i samarbete stödja andra länder i deras implementering.

En ratificering av Farokonventionen stärker samarbetet mellan de ratificerande staterna inom hela Europarådet. Konventionen blir därigenom ett slags utgångspunkt för ett vidare samarbete och ett dokument som kan inspirera till ett lärande över gränserna samt ett instrument för diskussion. Konventionen kan vidare, på ett nationellt plan, bidra till att hålla igång angelägna diskussioner och vara ett sätt att underlätta spridning av information till organisationer och medborgare vad gäller frågor på kulturmiljöområdet.

Sammanfattning

Del I - Konventionens innehåll och syfte

Farokonventionen är en ramkonvention som tar ett samlat grepp om det breda spektrum av frågor som, utifrån ett europeiskt perspektiv, har bäring på kulturmiljöområdet. Bakgrunden till konventionens tillkomst kan sökas i flera samhällsförändringar. Bland dessa kan nämnas sociala och demografiska förändringar i samhället, en förändrad politisk situation i Europa efter Berlinmurens fall, ett ökat informationsflöde till följd av sociala medier och digitalisering samt det faktum att kulturarvet idag i högre utsträckning tillmätts ekonomiska värden.

Konventionen syftar till att svara mot de nya behov och utmaningar som kulturmiljöområdet står inför och strävar därför efter strategier som pekar ut en ny riktning för kulturmiljöarbetet. Farokonventionen skiljer sig därmed från andra kulturarvskonventioner genom att den saknar tydliga "guidelines" för hur man ska förhålla sig till bevarande frågor inom kulturmiljöområdet. Den ska därför inte, i första hand, betraktas som ett slags skyddsinstrument då den inte fokuserar på *hur* lämningar av olika slag bör skyddas. Istället behandlar konventionen frågor rörande *vad* vi bevarar samt *varför* och *för vem*. Konventionen syftar på så vis att nå bortom endast ett fysiskt bevarande av kulturarvet då den snarare fokuserar på hur kulturarvet kan hanteras och integreras i pågående samhällsprocesser.

Konventionen är uppbyggd kring två viktiga utgångspunkter. Den ena handlar om att sätta människan i centrum genom en tydlig koppling till området för mänskliga rättigheter. Varje individ ska tillerkännas rätten att få vara med och uttolka vad kulturarvet kan vara. Den andra utgångspunkten framhåller de positiva fördelarna med att använda kulturarvet som en resurs. Ramkonventionens sammantagna syfte blir därmed att säkerställa kulturarvets plats i centrum av en ny vision om hållbar utveckling.³ En förutsättning för att kunna implementera denna vision är införandet av ett brett kulturarvsbegrepp. Det är faktiskt det bredaste som förekommit i någon konventionstext hittills och omnämns som "a cross-disciplinary concept of cultural heritage". Nödvändigheten av detta breda kulturarvsbegrepp har styrts av tanken

³ "Aims and origins of the Convention", Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, *Explanatory Report*, 2005, sid. 1. Se även Thérond, D., "A few words about Faro", Seminar on the Value of Cultural Heritage for Society Jasnaya Polyana 13-14 september 2010.

kulturarvet. Genom att påvisa förekomsten av ekonomiska värden i kulturarvet syftar konventionen till att kunna säkerställa även andra värden som relaterar till kulturmiljöområdet. Kulturarvet anses därigenom kunna fungera som en resurs för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling.

I Farokonventionens inledande (preambulära) del betonas att det är varje individs rätt att vara delaktig i uttolkningen av kulturarvet och att samtidigt respektera andras fri- och rättigheter med hänvisning till artikel 27 i *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*. Farokonventionen vidareutvecklar och breddar därmed FN:s stadgande om individens rätt att ta del av kulturlivet. Mer precist handlar Farokonventionen om allas möjlighet att få tillträde till kulturarvet. Denna rättighet ska dock inte förstås som att det går att formulera rättsliga eller kulturella krav på äganderätt till ett visst kulturarv, utan konventionen betonar istället rätten för alla att få vara med och uttolka detsamma. Konventionen öppnar därmed upp för en inriktning med fokus på individen och ett inkluderande synsätt och stödjer därmed ett mångfaldsperspektiv. Till följd härav kan man inte använda konventionen i syfte att hävda minoritetsrättigheter och stater tillskrivs inte heller genom konventionen några möjligheter att skydda utpekade gruppers rättigheter.

Genom att placera människan i centrum, och inte objektet eller sedvänjan, så följer även att det är den enskilde individen som avgör, eller åtminstone bör få påverka, vad som ska definieras som kulturarv. Konventionen betonar vikten av en ökad samverkan mellan kulturmiljösektorn och andra samhällsområden. Konventionen introducerar därför begreppet "Heritage Communities" och markerar att kulturarvet inte bara ska definieras av experter, utan att allmänheten i större utsträckning, också ska göras delaktig i kulturarvsprocessen. Ett "Heritage Community" har därmed en mycket vid definition för att kunna inkludera allehanda grupperingar. Det primära syftet är att skapa ett ökat samspel mellan medborgarna och den traditionella kulturarvssektorn, samt övriga institutionella och privata aktörer.

Farokonventionen framhåller också, utifrån ett demokratiskt perspektiv, vikten av att det tillhandahålls kvalitativ information om kulturarvet genom digitala tekniker i det framväxande informationssamhället. Det övergripande syftet med digitalisering är därför, enligt konventionen, att säkerställa ett kollektivt minne genom tillgänglighet och spridning av en mångfald av kunskap. Farokonventionens betoning på ett mer aktivt medborgar deltagande i alla typer av kulturarvsprocesser anses garantera ett bredare och mer dynamiskt urval av kulturarv – ett urval som snarare speglar samtiden än dåtiden. Detta urval baserat på medborgarnas värderingar "här och nu" antas också vara eftersträvänsvärt för att uppnå social hållbarhet.

- Konventionen fokuserar, utifrån ett preventivt konfliktperspektiv, alltför ensidigt på konflikter inom eller mellan stater i Europa genom att betona "the common heritage of Europe". Den riskerar därmed att inte fullt ut fånga den problembild som idag präglar Europas politiska och sociala situation vilken i större utsträckning står under påverkan från effekterna av den pågående globaliseringen. Konventionen tenderar därmed att vara "daterad".

Vad gäller konventionens tema *Kulturarvet som resurs för en ekonomiskt hållbar utveckling* så ser Riksantikvarieämbetet följande positiva konsekvenser för svensk offentlig kulturmiljöförvaltning:

- Konventionen möjliggör en fortsatt utveckling av att använda kulturarvet som ett instrument för bland annat närings- och regionalpolitiken. Kulturmiljöförvaltningen måste emellertid vidareutveckla metoderna kring detta för att därigenom få till stånd ett ökat och mer aktivt tvärsektorielt samarbete.
- Konsekvenserna av att betrakta kulturarvet som en ekonomisk resurs, för att i enlighet med konventionen både bruka och bevara kulturarvet, bidrar till en balansgång mellan ett traditionellt kulturmiljöarbete parat med en mer kreativ praktik som står nära den samtida samhällsutvecklingen. Detta kan leda till behovet av särskild kompetensförstärkning.

Riksantikvarieämbetet ser även ett antal utmaningar utifrån detta tema:

- Att betrakta kulturarvet som ett redskap för ekonomisk utveckling är ett tämligen snävt instrumentellt synsätt som medför att fokus flyttas från kulturens egna utvecklingsmöjligheter till att kultur blir ett sätt för andra sektorer att utvecklas.
- En uppenbar fara med ett ökat ekonomiskt brukande av kulturarvet tenderar att leda till de väl kända riskerna för standardisering samt ett slags cementering av traditionella bilder av kultur och kulturarv. Med denna utveckling följer även en risk för ett överutnyttjande av kulturarvet som ekonomisk resurs.
- Att betrakta kulturarvet som en resurs för ekonomisk utveckling kan bidra till att vissa delar av kulturarvet uppmärksammas på bekostnad av andra vilka inte går att utveckla ekonomiskt. En konsekvens blir därmed att det uppstår en spänning mellan tillgänglighet och ekonomiskt nyttjande.
- Kulturarvets vetenskapliga värden tonas i konventionen ned i förhållande till det så kallade upplevelse- och brukarvärdet. Detta kan på sikt leda till förenklade berättelser.

slags samverkansmodell för hur expertsamhället och övriga relevanta sektorer av samhället kan mötas i gemenskaper med referens till kulturarv.

- Det tolkningsföreträde som av tradition har legat hos kulturarvsexperten ska, enligt konventionen, i demokratisk anda jämkas mot andras röster. En tydlig konsekvens av de deltagardemokratiska ansatser som konventionen förordar torde därför bli att den svenska offentliga kulturmiljöförvaltningen bör utveckla bättre beredskap att kunna ta tillvara de "inspel" som olika samhällsaktörer bidrar med i diverse kulturarvsprocesser.
- Begreppet "Heritage Community" rymmer ett långt vidare spektrum av grupperingar än det som vanligtvis avses när man utifrån svenskt perspektiv talar om det civila samhället och andra relevanta samhällsaktörer. En konsekvens blir därför, vid en eventuell ratificering, att synen på vad som betraktas som civilsamhället i Sverige måste vidgas till att även omfatta grupper, eller intressen, på såväl ett europeiskt- som globalt plan.
- En konsekvens blir även att svensk offentlig kulturmiljöförvaltning måste utveckla fler metoder och arbetssätt för att kunna hantera kulturarvet i relation till frågor som berör social hållbarhet samt deltagardemokratiska ansatser.

Riksantikvarieämbetet ser även ett antal utmaningar utifrån detta tema:

- Trots goda intentioner är det inte ovanligt att olika former av deltagarmodeller ändå leder till att grupper utesluts från beslutsprocessen. Detta torde även gälla för samverkansmodellen "Heritage Community". Genom att konventionen ensidigt fokuserar på de positiva sidorna med denna samverkansmodell tenderar man därmed att underskatta de eventuella praktiska problem som kan uppstå vid implementering. Mot bakgrund av hur kulturarvet utifrån ett europeiskt perspektiv åter har fått ett starkt politiskt och symboliskt värde finns därför en sannolik risk att vissa "Heritage Communities" kan bli plattformar för politiska, eller andra, särintressen med referens till kulturarv.

Vad blir då de mer generella konsekvenserna för de offentliga kulturmiljömyndigheternas organisation och förvaltning i det fall Sverige väljer att ratificera Farokonventionen? Ett rimligt antagande torde vara att det i hög grad är upp till de offentliga kulturmiljömyndigheterna själva att avgöra den frågan. Detta beror på att det oftast är de, för implementeringen, ansvariga myndigheterna som själva utreder konsekvenserna och lämnar förslag på hur konventionen ska hanteras och införlivas. I de fall myndigheternas förslag höras av regeringen, och i de fall regeringen inte fördelar särskilda medel eller

1 Inledning

1:1 Beskrivning och utgångspunkter för regeringsuppdraget

Europarådets ramkonvention "Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society", även kallad Farokonventionen, är den senaste i raden av kulturkonventioner som tillkommit på initiativ från Europarådet. Farokonventionen öppnades för signering år 2005 och trädde i kraft år 2011 efter det att de första tio staterna inom Europarådet ratificerat den.⁵ Riksantikvarieämbetet fick år 2012 i uppdrag av Kulturdepartementet att utreda förutsättningar för och konsekvenserna av en eventuell anslutning till konventionen samt bedöma vilka eventuella författningsändringar som krävs vid en ratificering. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2014.

En grundlig analys och tolkning av konventionen har varit en förutsättning för att kunna undersöka vilken relevans och vilken betydelse Farokonventionen har för svenskt vidkommande. Konsekvensanalysen fokuserar särskilt på hur konventionen utmanar traditionella sätt att betrakta och förhålla sig till kulturarv och kulturmiljö i Sverige. Analysen behandlar även vad en ratificering skulle få för praktisk inverkan på det arbete som utförs av svensk offentlig kulturmiljöförvaltning. En utgångspunkt för uppdraget har varit att konventionen inte kräver några författningsmässiga ändringar.

1:2 Metod och genomförande

Utmärkande för Farokonventionen är att den syftar till att kulturarvet och kulturmiljövården ska få en mer aktiv roll i samhällsprocessen. Konventionen utgår på denna punkt utifrån ett individperspektiv, men beaktar även ett lokalt-, regionalt- och nationellt perspektiv samtidigt som den även relaterar till ett europeiskt och globalt sammanhang. Konventionen har därmed ambitionen att etablera nya förhållningssätt och strategier kring kulturarvet utifrån flera olika dimensioner. Detta, i kombination med att den är en ramkonvention, medför att Farokonventionen framstår som ett mycket komplext dokument.

Att tolka och förstå en konventionstext kan vara förenat med svårigheter. En bidragande orsak kan vara att konventionstexten, och dess artiklar, har mycket hög betydelsetäthet, men också att orden i texten kan vara mångtydiga och ibland vaga. Detta är i högsta grad giltigt även för Farokonventionen. Att enbart utifrån en bokstavstolkning, det vill säga att med hjälp av en rent språklig förståelse av texten, försöka få kunskap om konventionens mening och intention har inte bedömts som en framkomlig väg. Det har istället varit

⁵ Konventionen öppnades för signering i den portugisiska staden Faro, därav konventionens namn.

Rapporten har fokuserat på de teman och frågor som har relevans för svensk offentlig kulturarvspraktik och för de offentliga myndigheter och institutioner som arbetar inom området. Rapporten behandlar inte de artiklar som finns i konventionens fjärde sektion, och som behandlar styrning och internationellt samarbete (artiklarna 15-17), då dessa endast berör de stater som har ratificerat konventionen. Av samma anledning behandlas inte heller de artiklar som finns i konventionens femte sektion, vilka behandlar tekniska och juridiska bestämmelser om ratificeringen (artiklarna 18-23).

1:3 Material och källor

Farokonventionen är innehållsmässigt väldigt bred med kopplingar till flera samhällsområden. Detta återspeglas även i konventionstexten som är mångfacetterad och omfattande. För att få förståelse och kunskap om konventionen har det varit angeläget att söka belägg och stöd i flera olika typer av källmaterial. Konventionstexten är författad av Europarådets kulturarvsavdelning i nära samarbete med en internationell expertgrupp.⁶ I samband med konventionens tillblivelse 2005 så tog expertgruppen även fram en så kallad *Explanatory Report*, vilken har till syfte att underlätta tolkningen av artiklarnas betydelse och innehåll.⁷ Denna skrift försöker i korthet skriva in de olika artiklarna i en större kontext, men ligger likväl nära respektive artikel och har därmed karaktären av just förklarande text.

År 2009 publicerade Europarådet även antologin *Heritage and Beyond*.⁸ Boken är skriven av ett urval av de personer som ingick i ovan nämnda expertgrupp och ska betraktas som en hjälp att klargöra intentionerna bakom Farokonventionen. *Heritage and Beyond* ger även flera exempel på konkreta aktiviteter, vilka har stöd i konventionen, och på redan genomförda projekt i syfte att förtydliga konventionens mål och visioner. Innehållet har tagits fram i samarbete med Europarådets styrkommitté för kultur, kulturarv och landskap (CDPATEP, numera CDCPP), vilken även har till uppgift att övervaka implementeringsprocessen.

Då den här rapporten behandlar flera övergripande teman har det varit angeläget att även ta hjälp av relevant litteratur och aktuell forskning för att nå fördjupad förståelse och kunskap om de verkningssområden som konvention omfattar. Att ta del av detta forskningsläge har varit angeläget för att på så vis komplettera de mer personliga tolkningarna av konventionen som finns i *Heritage and Beyond*. Litteraturen omfattar områden som berör kulturarvet i

⁶ The Cultural Heritage Department of the Council of Europe.

⁷ *Explanatory Report*, 2005.

⁸ *Heritage and Beyond*, 2009.

För en översiktlig introduktion till konventionen rekommenderas en läsning av rapportens rekommendation och sammanfattning. För en något mer grundlig förståelse för konventionens mening och mål föreslås en läsning av rapportens Del I som utgör en beskrivning av konventionens viktigaste områden. För djupare kunskap om konventionens innehåll och synsätt med särskild hänsyn till konsekvenser och riskanalys förordas även en läsning av Del II.

Man kan välja två (minst) sätt att läsa denna rapport på. Ett sätt är att rapportens Del I och Del II läses i en följd. En sådan läsning ger en allmän översikt vad denna konvention i sin helhet står för. Ett annat sätt är att rapporten läses tematiskt. Genom att kombinera det beskrivande kapitlet i Del I med motsvarande fördjupande kapitel i Del II, som innehåller risk- och konsekvensanalys, får man som läsare en mer problemorienterad förståelse för konventionens syfte. Då rapporten är uppdelad på en beskrivande del (Del I) och en fördjupande del med konsekvenser (Del II) kan det inte uteslutas att det finns tendens till upprepningar. Även om detta kan upplevas som problematiskt går det inte, genom rapportens disposition, att helt undvika detta. Då konventionen är synnerligen komplex kan det emellertid också hävdas att det ibland finns en pedagogisk poäng med viss upprepning.